FÖRENINGEN UNIVERSITETSHOLDINGBOLAG I SVERIGE

Remissvar – Europeiska kommissionens förslag till förordning om innovation (European Innovation Act)

Diarienummer: KN2026/01835 **2026-10-08**

Föreningen universitetsholdingbolag i Sverige (FUHS)

Sammanfattande synpunkter

Föreningen universitetsholdingbolag i Sverige (FUHS) välkomnar Europeiska kommissionens förslag till en europeisk innovationsakt och delar den problembild som ligger till grund för förslaget. Europa har en stark forskningsbas, men har fortfarande betydande utmaningar när det gäller att omsätta forskningsresultat och ny kunskap i innovationer, växande företag och kommersiell nytta.

Universitetsholdingbolagen verkar i just denna övergång mellan akademisk forskning och marknad. Holdingbolagen arbetar med att verifiera forskningsresultat, utveckla immateriella tillgångar, bilda och investera i forskningsbaserade bolag, samt attrahera externt kapital och industriella partners.

Mot denna bakgrund ser FUHS särskilt positivt på att förslaget riktar sig mot två centrala hinder för kommersialisering: tillgången till en första marknad genom FoU-upphandling samt bättre möjligheter att värdera, kommersialisera och finansiera immateriella tillgångar. Kommissionen anger uttryckligen att åtgärderna ska göra det lättare för innovatörer att hitta sina första kunder genom FoU-upphandling och förbättra möjligheten att använda IP för kommersialisering och finansiering.

FUHS tillstyrker därför förslagets huvudsakliga inriktning men vill särskilt framhålla följande synpunkter.

1. FoU-upphandling bör utvecklas som en första marknad för forskningsbaserade företag

En återkommande utmaning för forskningsbaserade startups och spin-offs är steget från teknisk verifiering till en första betalande kund. Offentlig finansiering är ofta tillgänglig för forskning och tidig verifiering, medan möjligheterna att finansiera den första marknadsintroduktionen är betydligt mer begränsade. FUHS välkomnar därför förslaget om ett harmoniserat regelverk för FoU-upphandling, inklusive pre-commercial procurement och gemensam gränsöverskridande upphandling.

Det är särskilt positivt att kommissionen vill minska hinder för startups och scaleups. Förslaget innebär bland annat att företag som saknar längre omsättningshistorik ska kunna visa ekonomisk kapacitet genom exempelvis investerat kapital, finansiering och immateriella tillgångar. Det föreslås också begränsningar av finansiella garantier och särskilda lättnader för SME, innovativa startups och scaleups. FUHS anser att detta är en viktig princip. Kraven bör utformas så att även mycket unga och små forskningsbaserade företag kan delta. Administrativa krav, omsättningskrav och krav på tidigare upphandlingsreferenser får inte i praktiken utestänga de företag vars teknologi upphandlingen är avsedd att stimulera.

2. Immateriella rättigheter vid FoU-upphandling

FUHS stödjer principen att immateriella rättigheter som utvecklas inom ramen för offentligt upphandlade forsknings- och utvecklingsprojekt som huvudregel inte automatiskt ska övergå till den offentliga beställaren. Det är särskilt viktigt för forskningsbaserade företag, där immateriella tillgångar ofta utgör grunden för fortsatt kommersialisering och möjligheten att attrahera investeringar. Samtidigt bör regelverket tydligt skilja mellan den som utför ett FoU-uppdrag och den som enligt nationell rätt eller särskilda avtal innehar de immateriella rättigheterna. Detta är särskilt relevant i Sverige, där lärarundantaget innebär att forskare i många fall själva äger rättigheterna till sina uppfinningar. FUHS anser därför att reglerna måste vara förenliga med nationella ägandemodeller och säkerställa att rättigheterna kan förvaltas och kommersialiseras av forskaren, ett forskningsbaserat företag eller annan behörig rättighetsinnehavare.

3. Ett gemensamt ramverk för IP-värdering måste vara flexibelt

FUHS välkomnar delvis inrättandet av ett kompetenscentrum inom EUIPO för IP-baserad finansiering och kommersialisering, samt utvecklingen av ett frivilligt europeiskt ramverk för värdering och redovisning av immateriella tillgångar. Förslaget omfattar uttryckligen IP som härrör från forskning och innovation. Ett mer enhetligt språk kring IP-värdering kan underlätta dialogen mellan forskare, företag, investerare, banker och offentliga finansiärer.

FUHS vill dock betona att mycket tidig forskningsbaserad IP är svår att värdera med standardiserade modeller. Det kommersiella värdet ligger ofta i en kombination av patent, know-how, fortsatt forskning, forskargruppens kompetens, freedom-to-operate, framtida marknad och det team som ska utveckla tekniken. Det är därför viktigt att det föreslagna ramverket även fortsättningsvis är frivilligt och att det inte utvecklas till ett de facto-krav vid investeringar, finansiering eller offentlig stödgivning.

4. Den europeiska marknadsplatsen för IP bör utformas som ett verktyg för matchmaking och technology transfer

FUHS är positivt till förslaget om en unionsgemensam digital plattform för licensiering och överlåtelse av immateriella rättigheter samt ambitionen att förbättra den europeiska sekundärmarknaden för IP. En sådan plattform kan öka möjligheten för svenska forskningsresultat att hitta industriella partners och licenstagare på en betydligt större europeisk marknad.

Samtidigt bör utformningen ta hänsyn till att forskningsbaserad IP sällan är en helt fristående tillgång. En framgångsrik kommersialisering kan kräva fortsatt medverkan från forskare, överföring av know-how, kompletterande forskning och IP samt bildandet och finansieringen av ett nytt bolag. Plattformen bör därför i första hand ses som ett verktyg för matchmaking och technology transfer, snarare än som en ren handelsplats för patent.

5. IP-baserad finansiering bör komplettera – inte ersätta – riskkapital

FUHS välkomnar ambitionen att utveckla nya offentliga och privata finansieringsinstrument baserade på immateriella tillgångar. EUIPO:s föreslagna kompetenscentrum ska bland annat stödja finansiella institutioner och kommersiella banker i utvecklingen av sådana instrument. För kunskapsintensiva företag kan detta på sikt bredda finansieringsmarknaden.

För mycket tidiga forskningsbaserade företag är emellertid traditionell skuldfinansiering ofta mindre lämplig eftersom bolagen ännu saknar stabila kassaflöden. IP-baserad finansiering bör därför ses som ett komplement till, inte en ersättning för, riskkapital, verifieringsfinansiering och andra former av riskvilligt kapital.

6. Universitetens kommersialiseringsaktörer bör ges en tydligare roll

FUHS anser att universitetens kommersialiseringsaktörer bör synliggöras tydligare i genomförandet av förordningen. Artikel 32 omfattar forskare, innovativa företag inklusive startups, scaleups och spin-offs, andra offentliga och privata aktörer med intresse av IP-kommersialisering samt organisationer vars funktion är att stödja dessa grupper. Detta är positivt och innebär enligt FUHS bedömning att bland annat technology transfer-organisationer och universitetsholdingbolag kan omfattas. FUHS anser att deras roll bör göras mer explicit.

Universitetsholdingbolag och motsvarande europeiska technology transfer-organisationer utgör en viktig del av infrastrukturen mellan akademisk forskning och marknad. De bidrar bland annat till kommersiell verifiering, hantering och utveckling av IP, bolagsbildning, investeringar och kapitalanskaffning samt till att sammanföra forskare med entreprenörer, investerare och industri.

Dessa aktörer bör därför involveras i utvecklingen och genomförandet av EUIPO:s ramverk för IP-värdering, den digitala marknadsplatsen och nya modeller för IP-baserad finansiering.

7. Nationella modeller för ägande och kommersialisering av akademisk IP måste respekteras

Slutligen vill FUHS understryka att medlemsstaternas system för ägande och kommersialisering av forskningsresultat skiljer sig åt.

Den svenska modellen, inklusive lärarundantaget, innebär att ägandet till forskningsresultat i många fall hanteras annorlunda än i länder där universitetet som utgångspunkt äger forskarnas IP. Ett europeiskt system för värdering, matchning och kommersialisering måste kunna fungera tillsammans med olika nationella modeller.

FUHS anser därför att förordningen och dess genomförande bör säkerställa tillräcklig flexibilitet och inte förutsätta en viss institutionell modell för ägande eller kommersialisering av akademiska forskningsresultat.

Avslutande synpunkter

FUHS välkomnar sammantaget kommissionens ambition att stärka länken mellan forskning, innovation, finansiering och marknad. Förslaget adresserar flera av de hinder som lärosätenas holdingbolag möter i arbetet med att kommersialisera forskningsresultat.

Särskilt angeläget är att skapa en fungerande första marknad för forskningsbaserade företag, säkerställa att innovativa företag kan behålla och vidareutveckla värdet i sin IP samt förbättra förutsättningarna för finansiering och gränsöverskridande kommersialisering.

FUHS vill samtidigt understryka att Europas universitet, technology transfer-organisationer och universitetsholdingbolag redan idag utgör en central och etablerad del av den europeiska kommersialiseringsinfrastrukturen. Dessa aktörer har en avgörande roll i att omsätta forskningsresultat till innovationer och växande företag. Det är därför viktigt att de nya instrumenten utformas med utgångspunkt i befintliga strukturer och kompetenser, och i nära samverkan med dessa aktörer.

2026-10-08,
Styrelsen vid FUHS